

УДК 341.1

А.Р. Лабик

ORCID: 0009-0005-1376-6771

ОЗНАКИ ЦИФРОВИХ ПРАВ ЛЮДИНИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ВИМІР

Стаття присвячена з'ясуванню характерних рис цифрових прав людини в умовах цифровізації та розвитку інформаційного суспільства. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю нормативної регламентації цієї категорії прав з метою забезпечення їх ефективної реалізації і захисту на основі рівності та недискримінації. Встановлено, що вітчизняне законодавство у даній сфері на сьогодні характеризується фрагментарністю та відсутністю системного підходу до регулювання цифрових прав особи. Автор обґрунтовує тезу про те, що глибокий та всебічний науковий аналіз окресленої проблематики дозволить вибудувати фундамент для внесення змін до чинних чи прийняття нових національних нормативно-правових актів, а також удосконалення існуючих міжнародних норм.

Проаналізовано доктринальні підходи до визначення правової природи цифрових прав людини, сформовані на основі розробок вітчизняних та іноземних дослідників. Обґрунтовано доцільність визнання цифрових прав якісно новою категорією, що зумовлено глибинними соціально-економічними трансформаціями, виникненням специфічного об'єкта охорони у вигляді цифрової ідентичності («цифрового двійника») та набуттям окремими цифровими правомочностями статусу основоположних. Водночас визнається подвійна природа цифрових прав, яка органічно поєднує як новітні, так і класичні права людини, зміст яких суттєво розширився під впливом цифровізації.

Окрему увагу приділено систематизації специфічних рис цифрових прав, серед яких виділено їхню критичну залежність від технічної інфраструктури, що породжує серйозну проблему цифрового розриву. Окреслено таку характеристику як транскордонний характер цифрових прав, котрий суттєво ускладнює визначення юрисдикції держав на сучасному етапі. Крім того, зроблено акцент на гібридизації управління Інтернетом через зростаючу роль приватних технологічних корпорацій. Проаналізовано специфіку шкоди, яка може бути завдана цифровим правам, що через формування цифрового сліду є необмеженою у просторі й часі.

Підкреслюється, що в сучасних умовах традиційні інструменти ретроспективного захисту стають недостатніми. Це вимагає поступового переходу до превентивного регулювання, спрямованого на запобігання порушенням. Зроблено висновок, що визнання цифрових прав особливим видом прав четвертого покоління має стати каталізатором для системної адаптації вітчизняного законодавства та міжнародних стандартів до нових реалій, гарантуючи рівне забезпечення прав особи офлайн та онлайн.

Ключові слова: права людини, цифрові права, цифровізація міжнародного права, захист прав людини, штучний інтелект.

DOI 10.34079/2518-1319 -2026-16-31-214-224

Постановка проблеми. Важливою передумовою правильного тлумачення будь-якого явища, зокрема й правового, є визначення поняття та встановлення системи ознак,

які його характеризують. Фактично, без цього етапу неможливо проводити подальший аналіз розглянутої категорії, оскільки ризик спотворення його результатів є надзвичайно високим. З'ясування правової природи та рис об'єкта набуває критичного значення у контексті дослідження прав людини, адже саме воно є відправною точкою для вирішення низки питань. Одним із них є встановлення, чи конкретне право має абсолютний характер, чи все-таки підлягає обмеженням. Якщо допускаються втручання в це право, то які саме підстави для обмежень вважати легітимними? Який можливий ступінь такого втручання, чи допускається позбавлення права? Який механізм забезпечення цього права? Які способи захисту може використати суб'єкт у разі його невизнання, порушення чи позбавлення? Від розв'язання цих завдань безпосередньо залежить ефективна реалізація прав кожною особою, якій вони адресовані. Відповідно, можемо прослідкувати чітку логічну залежність практичного втілення права від глибокого аналізу його поняття, сутності та характерних рис.

Означена залежність як ніколи яскраво проявляється у процесі формування нової категорії прав, пов'язаних зі всеохопною цифровізацією суспільства. Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій, систем штучного інтелекту до сфери публічного врядування та приватного життя людей вимагає належної правової реакції, яка може проявлятися в адаптації класичних концепцій і традиційного юридичного інструментарію до нових викликів. Ставши новою рушійною силою означених процесів, цифровізація зумовила виникнення такої категорії прав людини як цифрові права. Тож важливим етапом їх теоретичної розробки повинно стати виокремлення та систематизація специфічних рис цифрових прав людини, що дозволить не тільки окреслити зміст, а й визначити межі їх здійснення та захисту в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників свідчить про активну розробку концепції цифрових прав людини. Особливого масштабу в Європі та світі ці дослідження набули з початком 2010-х років. Так, з'ясування окремих аспектів цифрових прав відображені в роботах іноземних науковців Б. Кастерза, Л. Панграціо, Дж. Сефтона-Гріна, Р. Раду, М. Вані, Н. Рао та інших. В Україні ж наукові розробки розпочалися дещо пізніше (наприкінці 2010-х рр.) та представлені у працях Д. Белова, К. Беякова, І. Захарчука, О. Костенка, Н. Морської, Т. Поповича, Л. Радовецької, Ю. Разметаєвої, І. Росовської, О. Тихомирова. Варто відзначити, що проведені дослідження були присвячені з'ясуванню правової природи, критеріям класифікації, нормативній основі цифрових прав. Разом з тим, до сьогодні не було проведено ґрунтовного дослідження специфічних ознак, які притаманні даній категорії прав людини.

Метою дослідження є визначення правової природи та систематизація специфічних рис цифрових прав людини як новітньої самостійної категорії прав людини четвертого покоління.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до аналізу ознак цифрових прав, спробуємо з'ясувати їх правову природу. Не дивно, що це питання залишається відкритим серед дослідників, адже дискусії точаться навіть щодо того, яка назва найкраще відображає сутність цих прав. Зокрема, в розробках вітчизняних та закордонних дослідників можна зустріти такі терміни як «інформаційні права», «Інтернет-права», «віртуальні права», «цифрові права» тощо (Попович, 2021, с. 137). Разом з тим, науковці все частіше оперують поняттям «цифрові права», обґрунтовуючи цей вибір тісним зв'язком із цифровим середовищем та цифровими пристроями (Гиляка, 2023, с. 23). Варто відзначити, що інституції Європейського Союзу також активно використовують термін «цифровий». Наприклад, у тексті Європейської декларації

цифрових прав та принципів для цифрового десятиліття 2023 р. прикметник «digital» вжито більше ста разів для означення власне прав, навичок, освіти, та інших категорій, так чи інакше пов'язаних із цифровим простором чи явищем цифрової трансформації (Європейської декларації цифрових прав та принципів, 2023).

Зі схожою проблемою стикаємось також і при дослідженні правової природи цифрових прав. На жаль, мова йде не стільки про прогалини нормативно-правового регулювання, як про невизначеність серед науковців. Донині доктрина міжнародного права прав людини не має відповіді на запитання, що ж таке цифрові права. Це ті самі традиційні права з розширеним змістом чи все таки якісно нова категорія? З огляду на це, в науці виділяють два підходи до тлумачення сутності цифрових прав. Прихильники першої теорії називають цифровими класичні фундаментальні права людини, які можуть бути реалізовані як у фізичному, так і в цифровому середовищі (Pangrazio & Sefton-Green, 2021; Карташов, 2024). Що ж до другого підходу, то в його основі закладено тлумачення цього терміна як особливого виду прав четвертого покоління, що здійснюються виключно у кіберпросторі (Захарчук, 2025; Белов, Д. М., Переш, І. Є., & Покорба, 2024; Tarasenko, 2024). Беручи за основу ці теорії, Л. Тарасенко вирізняє дві категорії цифрових прав: відносні (як відображення першого підходу про подвійну природу вказаних прав) та абсолютні (можуть бути реалізовані виключно онлайн) (Тарасенко, 2024, р. 127).

Очевидно, обидва підходи видаються достатньо переконливими та мають право на існування. Разом з тим, автор цієї статті більш прихильний до другої теорії з кількох причин. По-перше, умови цифрової трансформації, яка поступово приходить на зміну цифровізації у більшості розвинутих країн, зумовлюють глибинні соціально-економічні перетворення, що виходять далеко за межі технологій. Так, трансформація зачіпає не лише публічно-правові відносини, а й значною мірою приватну сферу, справляючи вплив на світогляд людини, змушуючи здійснити переоцінку своїх цінностей, пріоритетів, вибору форм соціальної комунікації тощо. Враховуючи те, що означене явище спирається на такі засоби як хмарні обчислення, Інтернет речей, аналітика великих даних, штучний інтелект, це призводить до автоматизації та переосмислення значної кількості процесів, що, у свою чергу, трансформує суспільні відносини (Omol²⁰²⁴, с. 248). Таким чином, ми стаємо свідками зародження нових прав, серед яких право на цифрову ідентичність, право на анонімність у мережі, право на забуття, право на пояснення алгоритмічних рішень та багато інших. Вони нерозривно пов'язані з цифровим середовищем, адже за його межами втрачають будь-який сенс.

Другий важливий аргумент на користь визнання цифрових прав як окремої категорії випливає із особливого об'єкта охорони цих прав. На відміну від традиційних прав людини, які захищають її як біологічну й соціальну істоту, цифрові права спрямовані на захист масиву даних, які формують цифрову ідентичність особи. Зовсім нещодавно у науковому середовищі з'явилася концепція цифрового двійника, яка набуває широкого поширення у різноманітних сферах, зокрема медицині, психології, інформаційних науках та праві. Відповідно до цієї теорії, цифровий двійник виступає своєрідною копією людини, яка може відображати її фізіологічні, психологічні, поведінкові, соціальні, когнітивні та інші особливості (Ruiu, Nitti, Pilloni, Cadoni, Grosso, & Fadda, 2024, с. 5). Саме ця модель – своєрідний посередник між фізичною особою та цифровими правами, адже за наявності сформованої цифрової ідентичності можливе повне та ефективне їх здійснення. Тож такий специфічний об'єкт потребує додаткової охорони, яку традиційні права можуть забезпечити лише частково.

По-третє, необхідність виділення окремої категорії цифрових прав людини зумовлена також набуттям окремими з них статусу фундаментальних. Прикладом можна

вважати право на доступ до Інтернету. Його основоположний характер проявляється, насамперед, у тому, що від його належного забезпечення та захисту безпосередньо залежить можливість реалізації усіх інших цифрових прав (Литвиненко, & Скоблик, 2024). Аналогічно із класичним правом на життя, право на доступ до Інтернету виступає передумовою для визнання та здійснення будь-яких правомочностей у кіберпросторі. З огляду на це, відмова держави встановлювати нормативні гарантії даного права повністю нівелює концепцію цифрових прав.

Четвертий аргумент на користь теорії особливих цифрових прав людини випливає із очікуваних результатів, які може спричинити їх визнання. На наше переконання, формування окремої категорії прав людини повинно стати своєрідним каталізатором законодавчих перетворень, спрямованих на адаптацію традиційних підходів щодо регламентації прав людини до нових реалій кіберфізичного світу. До прикладу, досліджуючи нормативно-правову основу гарантування цифрових прав людини в Україні, науковці вказують на її фрагментарний характер та відсутність єдиного системного підходу. Чинні законодавчі акти в даній сфері здебільшого мають вузькоспеціалізований характер, а їхні норми часто не узгоджені між собою та не враховують всіх особливостей розвитку інформаційно-комунікаційних технологій на сучасному етапі (Захарчук, 2025, с. 270). Як результат, користувачі стикаються з численними перешкодами в реалізації своїх цифрових прав, які поки не знайшли законодавчого закріплення в Україні. З огляду на це, переконливе наукове обґрунтування необхідності визнання та регламентації цієї категорії прав може запустити законотворчі процеси на національному рівні, що дозволить привести внутрішньодержавні акти у відповідність з міжнародними стандартами у даній сфері.

Незважаючи на свою прихильність до теорії визнання цифрових прав окремим особливим видом прав четвертого покоління, не можемо заперечити факту розширення змісту низки традиційних прав людини під впливом цифровізації. До них можна віднести право на захист персональних даних, право на свободу вираження поглядів, право на таємницю кореспонденції, право на доступ до інформації тощо. Незважаючи на те, що виникли вони не одне десятиліття тому, сьогодні можна чітко простежити їх цифровий аспект. Останній, у свою чергу, зумовлений специфічними засобами реалізації, як-то різноманітні цифрові пристрої, або ж місцем здійснення, яким виступає кіберпростір. Таким чином, було б несправедливо відкинути один з окреслених підходів, що підштовхує нас до думки про їх симбіоз. Адже сучасний стан наукової розробки цифрових прав свідчить про те, що до цієї категорії належать як права, котрі можуть бути здійснені виключно в цифровому середовищі, так і ті, реалізація яких можлива в однаковій мірі офлайн та онлайн.

Переходячи до аналізу визначальних рис цифрових прав людини, першою і найбільш прикметною варто назвати їхню залежність від технічних пристроїв та відповідної інфраструктури, що уможливорює доступ до кіберпростору. Як влучно відзначає І. Росовська, фізична особа набуває статусу суб'єкта відносин із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій не з конкретно визначеного законодавством моменту, а з того часу, коли стає користувачем відповідних засобів, тобто отримує практичну можливість вчиняти дії у цифровому середовищі (Росовська, 2025, с. 228). Очевидно, цією ознакою наділені як новітні (право на забуття, право на пояснення алгоритмічних рішень, право на цифрову ідентичність), так і «класичні» права, що набули статусу цифрових, зокрема право на свободу вираження поглядів у мережі, право на захист персональних даних тощо. Фактично, відсутність необхідних цифрових пристроїв призводить до неможливості реалізації першої групи прав, тоді як друга втрачає свій цифровий аспект. Таким чином, незважаючи на суттєвий позитивний ефект

від запровадження нових технічних засобів та автоматизації процесів, які значно спрощують доступ до різноманітних послуг (зокрема й публічних), ці явища породжують нові виклики, одним із яких є цифровий розрив. Науковці відзначають кілька рівнів (видів) цифрового розриву залежно від факторів, які його спричиняють, що було предметом дослідження у наших попередніх роботах (Лабик, 2025, с. 418). Саме нерівність у доступі до відповідної інфраструктури (стабільного та швидкого Інтернет-зв'язку та цифрових пристроїв), можна вважати однією з найбільш складних проблем, вирішення яких безпосередньо залежить від економічної спроможності держави, її матеріальних і фінансових ресурсів (Raihan, Subroto, Chowdhury, Koch, Ruttan, & Turin, 2025, с. 118). Як наслідок, наявність постійного доступу до технічних засобів та стабільного підключення до Інтернету стає однією з передумов ефективного здійснення цифрових прав людини.

Наступна важлива риса даної категорії прав – їхній транскордонний характер, який породжує проблему екстратериторіальності в питаннях їх захисту та юридичної відповідальності за правопорушення, вчинені у цифровому середовищі. Ця характеристика впливає із самої природи кіберпростору, який не просто не обмежується кордонами конкретної держави, а й не має їх взагалі. Це зумовлює низку правових питань щодо законодавчої, виконавчої та судової юрисдикції держави в цифровому просторі (Разметаєва, 2020, с. 20). Вони часто ставали предметом розгляду міжнародних судових інституцій. Так, Європейський суд з прав людини у своєму рішенні по справі «Біг Бразерс Вотч та інші проти Сполученого Королівства», яка стосувалася масового стеження, підтвердив, що зростання масштабів комунікаційних технологій призводить до неможливості встановити, чи окремі дії були вчинені в межах кордонів держави, чи поза ними. Таким чином, в реаліях Інтернет-комунікації визначення юрисдикції на основі територіального принципу втрачає свою актуальність, адже, як зазначив Суд, «повідомлення у Facebook, яким обмінюються в групі друзів у Лондоні, передається через Каліфорнію і тому є «зовнішнім» по відношенню до Сполученого Королівства», що не відповідає дійсності (*Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom*, 2021). Також питанню екстратериторіальності присвячена стаття третя Загального регламенту про захист даних ЄС, яка допускає застосування його положень до контролерів та операторів даних із місцезнаходженням за межами Євросоюзу у разі, якщо їхня діяльність полягає в постачанні товарів/послуг або моніторингу суб'єктів даних всередині Співтовариства (*Regulation (EU) 2016/679*, 2016).

Іншою специфічною рисою цифрових прав варто назвати зростаючу роль приватних суб'єктів у регулюванні питань, які раніше належали до виключної компетенції держави. Історично склалося так, що саме розвиток зв'язку (поштового, телеграфного і телефонного) став викликом для публічної адміністрації, яка поступово втрачала контроль над відносинами у цій сфері, поступаючись місцем приватним акторам. Із зародженням Інтернету ці зміни стали ще більш помітними: володіючи значними фінансовими та технічними ресурсами, сьогоденні транснаціональні корпорації та міжнародні неурядові організації прагнуть встановлювати власні правила поведінки у цифровому середовищі. Це, у свою чергу, породжує виклики для реалізації основоположних прав і свобод людини, оскільки не завжди правила спільноти відповідають визнаним міжнародним стандартам у сфері правозахисту. Окрім цього, великі технологічні компанії можуть цензурувати контент, який поширюється на їхніх платформах, на власний розсуд застосовувати санкції за порушення їхніх внутрішніх правил тощо. Це явище дістало назву гібридизації управління Інтернетом. Цікаво, що воно проявилось по-різному в окремих державах. Так, ліберальні режими пішли шляхом надання онлайн-платформам широкої свободи розсуду в межах чинних міжнародних та

внутрішньодержавних актів у сфері захисту прав людини. На противагу їм, уряд КНР доволі швидко вирішив використати зростання ролі приватних акторів на свою користь. Шляхом укладення угод із технологічними компаніями Китай посилює контроль над даними користувачів, розширюючи свій вплив далеко за межами державних кордонів (De Gregorio, & Radu, 2022, с. 77-78).

Ще одна важлива характеристика цифрових прав полягає в особливостях їх захисту. Так, сьогодні спостерігається відхід міжнародного співтовариства від концепції ретроспективного захисту цифрових прав, тобто притягнення до відповідальності винних осіб, відшкодування завданої шкоди, відновлення становища, яке існувало до порушення, тощо. На противагу їй активно впроваджується парадигма превентивного регулювання, покликана запобігати порушенням прав людини у цифровому просторі, а не карати за них. Яскравим прикладом практичного втілення цього підходу є положення Регламенту ЄС про штучний інтелект. Під час його розробки Європейський Союз обрав шлях визначення заборонених практик ШІ, встановлення критеріїв та правил класифікації систем штучного інтелекту з метою визначення систем з високим ризиком, закріплення зобов'язань держав-учасниць щодо розробки систем управління ризиками, застосовних до високоризикових нейронних мереж (Regulation (EU) 2024/1689, 2024).

Окрім згаданих вище ознак, варто відзначити також специфіку шкоди, яка може бути завдана цифровим правам, а саме її необмеженість у просторі й часі. Так, у доцифрову епоху шкідливі наслідки правопорушення зазвичай можна було чітко локалізувати та усунути. На сьогодні, стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту дозволяє неконтрольовано копіювати та зберігати неправомірно зібрану інформацію чи згенеровані нейромережами відомості, незалежно від юрисдикції. Так званий «цифровий слід», який автоматично формується у процесі діяльності користувача у кіберпросторі, може мати довгострокові наслідки для нього в майбутньому. При цьому, шкідливі наслідки можуть виходити за межі цифрового простору та впливати в подальшому на якість та ефективність реалізації інших прав особи (Тюра, 2026, с. 299).

Наостанок відзначимо, що важливою рисою цифрових прав, які виникли на базі фундаментальних прав і свобод людини, є необхідність їх рівного забезпечення у фізичному та цифровому середовищі. На цьому неодноразово наголошували міжнародні правозахисні інституції. Зокрема, Рада з прав людини ООН у Резолюції № 20/8 «Сприяння, захист та здійснення прав людини в Інтернеті» від 16 липня 2012 року підтвердила необхідність забезпечення і захисту в Інтернеті тих самих прав, якими людина користується в реальному житті, зокрема свободи вираження поглядів (Resolution № 20/8, 2012). Цей висновок був неодноразово обґрунтований у резолюціях Ради ООН з прав людини № 26/13 від 14 липня 2014 року, № 32/13 від 18 липня 2016 року, № 38/7 від 17 липня 2018 року щодо інших цифрових прав.

Висновки. На основі проведеного аналізу можна констатувати, що цифрові права людини сьогодні є складною та багатогранною категорією. Дослідження доводить, що їх не варто розглядати лише через призму класичних правомочностей у віртуальному середовищі. З огляду на це, нагальним завданням для сучасної доктрини міжнародного права прав людини стає обґрунтування необхідності відокремлення цифрових прав в окрему категорію прав людини четвертого покоління. На наше переконання, цифрові права мають подвійну природу, поєднуючи в собі як традиційні, так і новітні права, сформовані в епоху цифровізації та штучного інтелекту.

Виявлені специфічні риси цифрових прав, зокрема їхня критична залежність від технічної і технологічної інфраструктури, транскордонна природа, значна роль приватних суб'єктів у регулюванні, формування цифрової ідентичності особи як відображення властивостей фізичної особи у цифровому просторі тощо, вказують на

об'єктивну неможливість застосування традиційних правових інструментів для регулювання означеної сфери. Сучасний стан розвитку технологій, зокрема штучного інтелекту, зумовлює необхідність впровадження концепції превентивного регулювання, спрямованої на запобігання порушенням ще на етапі розробки алгоритмів.

Таким чином, на сьогодні питання захисту цифрових прав людини набуває все більшої актуальності. Необхідність оперативного реагування на виклики, зумовлені цифровізацією, потребують глибокого наукового аналізу та обґрунтування, що має стати фундаментом для системних змін вітчизняного законодавства і міжнародних стандартів з метою забезпечення ефективної реалізації прав людини в умовах розвитку інформаційного суспільства та глобалізації.

Бібліографічний список

- Попович, Т., 2021. Особливості правової природи цифрових прав людини. *Часопис Київського університету права*, 1 [онлайн], сс. 135-140. Доступно: <<https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/download/641/609>>.
- Гиляка, О. С., 2023. Новітні технології та права людини: аналіз деяких критичних проблем цифрової ери. *Вісник Національної академії правових наук України*, 30 (2) [онлайн], сс. 15-30. Доступно: <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/gilyaka_o._novitni_tehnologiyi_ta_prava_lyudyny_2023_0.pdf> (
- Європейська декларація цифрових прав та принципів для цифрового десятиліття № 32023C0123(01), 2023. European Union. EUR-Lex [онлайн]. Доступно: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:JOC_2023_023_R_0001>.
- Omol, E. J., 2024. Organizational digital transformation: from evolution to future trends. *Digital Transformation and Society*, 3 [онлайн], сс. 240-256. Доступно: <<https://www.emerald.com/dts/article/3/3/240/1237726>>
- Ruiu, P., Nitti, M., Pilloni, V., Cadoni, M., Grosso, E., & Fadda, M., 2024. Metaverse & human digital twin: Digital identity, biometrics, and privacy in the future virtual worlds. *Multimodal Technologies and Interaction*, 8 (6) [онлайн], pp. 1-48. Доступно: <<https://www.mdpi.com/2414-4088/8/6/48#B5-mti-08-00048>>).
- Литвиненко, Є. В., & Скоблик, М. О., 2024. Особливості забезпечення прав людини в умовах цифрової трансформації. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 3 [онлайн], сс. 369-373. Доступно: <<https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/94c0ec3f-d6c9-4251-9c16-a5b41c6f9985/content>>
- Захарчук, І. В., 2025. Цифрові права громадян України: конституційно-правове закріплення та механізми реалізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 1 (90) [онлайн], 268-273. Доступно: <<https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/340322/328321> С. 270>.
- Росовська, І. Ю., 2025. Вплив цифрових технологій на еволюцію правового статусу індивідуальних суб'єктів адміністративного права. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 2 (3) [онлайн], сс. 226-231. Доступно: <<https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/334197/323110>>
- Лабик, А., 2025. Цифровий розрив як виклик для реалізації цифрових прав людини. В: *Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Молодіжна наука заради миру та розвитку : зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 28-29 листопада 2025 року. Чернівці: ЧНУ [онлайн]*, сс. 417-421. Доступно: <<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/13352>>.
- Railhan, M. M., Subroto, S., Chowdhury, N., Koch, K., Ruttan, E., & Turin, T. C., 2025.

- Dimensions and barriers for digital (in) equity and digital divide: a systematic integrative review. *Digital Transformation and Society*, 4 (2) [онлайн], сс. 111-127. Доступно: <<https://www.emerald.com/dts/article/4/2/111/1246345>>
- Размєтєєв, Ю. С., 2020. Цифрові права людини та проблеми екстратериторіальності в їх захисті. *Право та державне управління*, 4 [онлайн], сс. 18-23. Доступно: <https://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2020/4.pdf>
- Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom, 2021. Judgment of the European Court of Human Rights) [онлайн]. Доступно: <[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-210077%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-210077%22]}>)>.
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) № 32016R0679/ 2016 [онлайн]. Доступно: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>>.
- De Gregorio, G., & Radu, R., 2022. Digital constitutionalism in the new era of Internet governance. *International Journal of Law and Information Technology*, 30 (1) [онлайн], сс. 68-87. Доступно: <<https://academic.oup.com/ijlit/article/30/1/68/6550367?guestAccessKey=#350048630>>
- Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) № 32024R1689, 2024 [онлайн]. Доступно: <<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng>>
- Тюря, Ю. І., 2026. Цифровий слід фізичної особи у медіапросторі як об'єкт цивільних прав та елемент цифрової спадщини. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 1 (2) [онлайн], сс. 297-303. Доступно: <<https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/357350>>
- Resolution № 20/8 adopted by the Human Rights Council on July 16, 2012 [онлайн]. Доступно: <https://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=a/hrc/res/20/8> (Дата звернення 28.04.2026).
- Карташов, П. І., 2024. Цифрові права особи: підстави формування та перспективи розвитку. *Часопис Київського інституту інтелектуальної власності та права*, 5 [онлайн], сс. 22-26. Доступно: <<https://doi.org/10.32782/chasopyskiivp/2024-5-4>>
- Pangrazio, L., & Sefton-Green, J., 2021. Digital rights, digital citizenship and digital literacy: What's the difference?. *Journal of new approaches in educational research*, 10 (1) [онлайн], сс. 15-27. Доступно: <<https://doi.org/10.7821/naer.2021.1.616>>
- Захарчук, І. В., 2025. Міжнародне право в умовах цифровізації: становлення четвертого покоління прав людини. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 3 (5) [онлайн], сс. 353-359. Доступно: <<https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.3.52>>.
- Тарасенко, Л., 2024. Цифрові права: правова природа та еволюція. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*, (79) [онлайн], сс. 123-133. Доступно: <<http://dx.doi.org/10.30970/vla.2024.79.123>>
- Белов, Д. М., Переш, І. Є., & Покорба, І., 2024. Цифрові права людини: доктринальні засади. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 2 [онлайн], сс. 110-115. Доступно: <<https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.17>>
- Omol, E. J., 2024. Organizational digital transformation: from evolution to future trends. *Digital Transformation and Society*, 3 [онлайн], сс. 240-256. Доступно:

<<https://www.emerald.com/dts/article/3/3/240/1237726>>

References

- Popovych, T., 2021. Osoblyvosti pravovoi pryrody tsyfrovyykh prav liudyny. Chasopys Kyivskoho universytetu prava, 1 [online], ss. 135-140. Dostupno: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/download/641/609>
- Hyliaka, O. S., 2023. Novitni tekhnolohii ta prava liudyny: analiz deiakyykh krytychnykh problem tsyfrovoy ery. Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy, 30 (2) [online], ss. 15-30. Dostupno: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/gylyaka_o._novitni_tehnologiyi_ta_prava_lyudyny_2023_0.pdf
- Yevropeiska deklaratsiia tsyfrovyykh prav ta pryntsypiv dlia tsyfrovoho desiatylittia № 32023C0123(01), 2023. European Union. EUR-Lex [online]. Dostupno: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:JOC_2023_023_R_0001
- Omol, E. J., 2024. Organizational digital transformation: from evolution to future trends. Digital Transformation and Society, 3 [online], ss. 240-256. Dostupno: <https://www.emerald.com/dts/article/3/3/240/1237726>
- Ruiu, P., Nitti, M., Pilloni, V., Cadoni, M., Grosso, E., & Fadda, M., 2024. Metaverse & human digital twin: Digital identity, biometrics, and privacy in the future virtual worlds. Multimodal Technologies and Interaction, 8 (6) [online], rr. 1-48. Dostupno: <https://www.mdpi.com/2414-4088/8/6/48#B5-mti-08-00048>
- Lytvynenko, Ye. V., & Skoblyk, M. O., 2024. Osoblyvosti zabezpechennia prav liudyny v umovakh tsyfrovoy transformatsii. Analitychno-porivnialne pravoznavstvo, 3 [online], ss. 369-373. Dostupno: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/94c0ec3f-d6c9-4251-9c16-a5b41c6f9985/content>
- Zakharchuk, I. V., 2025. Tsyfrovi prava hromadian Ukrainy: konstytutsiino-pravove zakriplennia ta mekhanizmy realizatsii. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo, 1 (90) [online], 268-273. Dostupno: <<https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/340322/328321> S. 270>
- Rosovska, I. Yu., 2025. Vplyv tsyfrovyykh tekhnolohii na evoliutsiiu pravovoho statusu indyvidualnykh subiektiv administratyvnoho prava. Analitychno-porivnialne pravoznavstvo, 2 (3) [online], ss. 226-231. Dostupno: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/334197/323110>
- Labyk, A., 2025. Tsyfrovi rozryv yak vykyk dlia realizatsii tsyfrovyykh prav liudyny. V: Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yurii Fedkovycha. Molodizhna nauka zaradi myru ta rozvytku : zb. materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 28-29 lystopada 2025 roku. Chernivtsi: ChNU [online], ss. 417-421. Dostupno: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/13352>.
- Raihan, M. M., Subroto, S., Chowdhury, N., Koch, K., Ruttan, E., & Turin, T. C., 2025. Dimensions and barriers for digital (in) equity and digital divide: a systematic integrative review. Digital Transformation and Society, 4 (2) [online], ss. 111-127. Dostupno: <https://www.emerald.com/dts/article/4/2/111/1246345>
- Razmietaieva, Yu. S., 2020. Tsyfrovi prava liudyny ta problemy ekstraterytorialnosti v yikh zakhysti. Pravo ta derzhavne upravlinnia, 4 [online], ss. 18-23. Dostupno: https://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2020/4.pdf
- Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom, 2021. Judgment of the European Court of Human Rights [online]. Dostupno: <<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-210077%22%7D%7D>>.
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on

- the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) № 32016R0679/ 2016 [online]. Dostupno: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>
- De Gregorio, G., & Radu, R., 2022. Digital constitutionalism in the new era of Internet governance. *International Journal of Law and Information Technology*, 30 (1) [online], ss. 68-87. Dostupno: <https://academic.oup.com/ijlit/article/30/1/68/6550367?guestAccessKey=#350048630>
- Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) № 32024R1689, 2024 [online]. Dostupno: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng>
- Tiuria, Yu. I., 2026. Tsyfrovyi slid fizychnoi osoby u mediaprostori yak ob'ekt tsyvilnykh prav ta element tsyfrovoy spadshchyny. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 1 (2) [online], ss. 297-303. Dostupno: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/357350>
- Resolution № 20/8 adopted by the Human Rights Council on July 16, 2012 [online]. Dostupno: https://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=a/hrc/res/20/8
- Kartashov, P. I., 2024. Tsyfrovi prava osoby: pidstavy formuvannia ta perspektyvy rozvytku. *Chasopys Kyivskoho instytutu intelektualnoi vlasnosti ta prava*, 5 [online], ss. 22-26. Dostupno: <https://doi.org/10.32782/chasopyskiivp/2024-5-4>.
- Pangrazio, L., & Sefton-Green, J., 2021. Digital rights, digital citizenship and digital literacy: What's the difference?. *Journal of new approaches in educational research*, 10 (1) [online], ss. 15-27. Dostupno: <https://doi.org/10.7821/naer.2021.1.616>
- Zakharchuk, I. V., 2025. Mizhnarodne pravo v umovakh tsyfrovizatsii: stanovlennia chetvertoho pokolinnia prav liudyny. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 3 (5) [online], ss. 353-359. Dostupno: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.3.52>.
- Tarasenko, L., 2024. Tsyfrovi prava: pravova pryroda ta evoliutsiia. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia yurydychna*, (79) [online], ss. 123-133. Dostupno: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2024.79.123>
- Bielov, D. M., Peresh, I. Ye., & Pokorba, I., 2024. Tsyfrovi prava liudyny: doktrynalni zasady. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 2 [online], ss. 110-115. Dostupno: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.17>

Labyk A.R.

FEATURES OF DIGITAL HUMAN RIGHTS: A THEORETICAL AND LEGAL DIMENSION

The article is devoted to clarifying the characteristic features of digital human rights in the context of digitalization and the development of the information society. The relevance of the research topic is driven by the need for the normative regulation of this category of rights in order to ensure their effective implementation and protection based on equality and non-discrimination. It is established that current domestic legislation in this area is characterized by fragmentation and the lack of a systematic approach to regulating an individual's digital rights. The author substantiates the thesis that a deep and comprehensive scientific analysis of the outlined issues will help build a foundation for amending existing or adopting new national regulatory legal acts, as well as improving existing international norms.

Doctrinal approaches to defining the legal nature of digital human rights, formed on

the basis of developments by domestic and foreign researchers, are analyzed. The expediency of recognizing digital rights as a qualitatively new category is substantiated, which is driven by profound socio-economic transformations, the emergence of a specific object of protection in the form of a digital identity (a "digital twin"), and the acquisition of a fundamental status by certain digital entitlements. At the same time, the dual nature of digital rights is recognized, organically combining both modern and classic human rights, the content of which has significantly expanded under the influence of digitalization.

Special attention is paid to the systematization of the specific features of digital rights, among which their critical dependence on technical infrastructure is highlighted, giving rise to the serious problem of the digital divide. A characteristic such as the cross-border nature of digital rights is outlined, which significantly complicates the determination of state jurisdiction at the current stage. In addition, an emphasis is placed on the hybridization of Internet governance due to the growing role of private technology corporations. The specific nature of the harm that can be caused to digital rights is analyzed, which, due to the formation of a digital footprint, is unlimited in space and time.

It is emphasized that in modern conditions, traditional tools of retrospective protection are becoming insufficient. This requires a gradual transition to preventive regulation aimed at forestalling violations. It is concluded that the recognition of digital rights as a special type of fourth-generation rights should become a catalyst for the systematic adaptation of domestic legislation and international standards to new realities, guaranteeing the equal provision of an individual's rights offline and online.

Keywords: *human rights, digital rights, digitalization of international law, human rights protection, artificial intelligence.*

Статтю було подано / The article was submitted	29.03.2026
Статтю було прийнято / The article was accepted	21.04.2026